

13. Η ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΑ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. ΤΑΣΕΙΣ

Από συστάσεως του ελεύθερου ελληνικού κράτους διαμορφώθηκε μια κατάσταση πλήρους ή και μερικής εξάρτησής του στα θέματα εκπαίδευσης λόγω ανυπαρξίας υποδομών, κυρίως όμως λόγω ανυπαρξίας εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών μέσα στα όρια του νεοσύστατου κράτους. Μια εξάρτηση που ήταν συνέπεια της προσπάθειας να εισαχθούν από το εξωτερικό δομές και πλαίσια που ήταν αδύνατο να αφομοιωθούν από την ελληνική κοινωνία της εποχής¹⁹⁷.

Οι προσπάθειες του Ι. Καποδίστρια για την διαμόρφωση ενός δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος με λαϊκά ερείσματα δεν ευοδώθηκε, αφ' ενός μεν διότι στηρίχτηκε σε εισαγόμενα μοντέλα για τα οποία δεν υπήρχε η υποδομή και το προσωπικό, αφ' ετέρου δε, λόγω αντίδρασης της καθεστηκυίας τάξης¹⁹⁸. Η βασική του στοχοθεσία για τη δωρεάν εξάπλωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά με μέθοδο διδασκαλίας την αλληλοδιδακτική απέκλειε κάθε άλλη προσπάθεια¹⁹⁹. Επομένως την περίοδο αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για φυσική αγωγή.

Κατά την οθωνική περίοδο, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο της αντιβασιλείας, η ανάγκη εισαγωγής στα σχολεία προγραμμάτων σωματικής άσκησης οδήγησε στην υιοθέτηση του βαυαρικού μοντέλου προς το οποίο ήταν εξοικειωμένοι όχι μόνο ο βασιλιάς αλλά και οι επιτελείς του. Την εποχή αυτή λειτουργούσαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο τρία μοντέλα προγραμμάτων φυσικής αγωγής²⁰⁰:

¹⁹⁷. Τσαούσης. Γ. Δ. (Επιμ), (1984), «Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα», Εστία, Αθήνα

¹⁹⁸. Στρατηγοπούλου. Χ. (1988), « Κοινωνικο – νομικές απόψεις της διοικήσεως του Ιωάννη Καποδίστρια, (1828 – 1831) », Α. Σάκκουλας, Κομοτηνή

¹⁹⁹. Λαμπράκη – Παγανού. Α. (1988), ό.π.

²⁰⁰. Σεραφειμίδης. Ι. (1986), ό.π.

α. το γερμανικό, όπου κυρίαρχη θέση κατείχαν τα όργανα γυμναστικής

β. το σουηδικό, όπου κυριαρχούσαν οι στατικές ασκήσεις

γ. το αγγλικό, όπου κυρίαρχη θέση είχαν τα ψυχοπαιδαγωγικά παιχνίδια.

Το βαυαρικό μοντέλο φυσικής αγωγής, κατά λογική συνέπεια, είχε υιοθετήσει το γερμανικό σύστημα. Η ανυπαρξία εκπαιδευμένων γυμναστών οδήγησε αρχικά στην πρόσληψη των γερμανών Cork και Ottendorf και του εκπαιδευμένου στη Γερμανία έλληνα Γ. Πάγωνα. Από την εποχή αυτή αρχίζει και η χρησιμοποίηση ως γυμναστών πυροσβεστών και υπαξιωματικών του στρατού. Για πολλούς μελετητές αυτό υπήρξε συνέπεια της ανυπαρξίας εκπαιδευμένων γυμναστών. Κατά την άποψή μας αυτό ήταν αφ' ενός μεν ανάγκη κάλυψης αναγκών της εκπαίδευσης, αφ' ετέρου δε και, κυρίως, αποτέλεσμα της στρατικοποίησης της σωματικής άσκησης των νέων στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης της μεγάλης ιδέας. Οι αρχικές προσπάθειες απαγκίστρωσης της σχέσης της γυμναστικής από τα στρατιωτικά οφείλονταν στον αποκαλούμενο και «πατέρα» της ελληνικής γυμναστικής Ιωάννη Φωκιανό²⁰¹. Ο ίδιος υπήρξε και ο πρώτος εισηγητής του σουηδικού γυμναστικού συστήματος το οποίο έμελλε να διαδραματίσει και στην Ελλάδα σημαντικό ρόλο²⁰². Το σουηδικό σύστημα επέβαλε ο Ιωάννης Χρυσάφης ο οποίος υπήρξε και ο πρώτος γυμναστής μαζί με τον Φ. Καρβέλα, που ως υπότροφοι του ελληνικού κράτους μετεκπαιδεύτηκαν στη Σουηδία²⁰³. Το σουηδικό σύστημα, όπως αναφέρει ο Σεραφειμίδης²⁰⁴, παρέμεινε εφαρμοζόμενο μέχρι το 1950 στην Ελλάδα, περισσότερο από ό,τι παρέμεινε στη Σουηδία, γιατί ήταν ευκολόχρηστο, γύμναζε ταυτόχρονα πολλά άτομα, δε χρειαζόνταν κλειστές αίθουσες, εγκαταστάσεις, όργανα κ.λ.π. Το ρεύμα των ελάχιστων μετεκπαιδευόμενων γυμναστών μέχρι τη δεκαετία του 1960 τείνει στην εκμάθηση του σουηδικού συστήματος.

²⁰¹. Φωκιανός. Ι. (1883), ό.π.

²⁰². Παυλίνης. Ε. (1977), «Ιστορία της γυμναστικής, Ιδίου», Θεσσαλονίκη

²⁰³. Χρυσάφης. Ι. (1908), « Η γυμναστική κατά το Σουηδικόν Σύστημα», Αθήναι

²⁰⁴. Σεραφειμίδης. Ι. (1986), ό.π.

Αξιοσημείωτο όμως είναι ότι κανείς από αυτούς δεν κατείχε διδακτορικό δίπλωμα. Ως ο πρώτος έλληνας γυμναστής με διδακτορικό δίπλωμα αναφέρεται ο Ι. Ιωαννίδης²⁰⁵ το 1940. Η μεγάλη αλλαγή στο σύνολο των θεμάτων της γυμναστικής, άρα και της μετεκπαίδευσης των γυμναστών στο εσωτερικό και το εξωτερικό, συμβαίνει τη δεκαετία του 1960. Η φυσική αγωγή λειτουργεί ως τμήμα των μεγάλων αλλαγών που πραγματοποιούνται στην ελληνική εκπαίδευση. Στην αλλαγή αυτή συντελεί τα μέγιστα ο Ι. Ιωαννίδης, που ως σύμβουλος του Π.Ι. προσπάθησε ν' απαγκιστρώσει την ελληνική φυσική αγωγή από τη μονομέρεια του σουηδικού συστήματος σε όλες τις εκφάνσεις του. Το 1966 πραγματοποιούνται τα πρώτα σεμινάρια στην Αθήνα και στην επαρχία από την αμερικανίδα γυμνάστρια Jernigan και τις γερμανίδες συναδέλφους της Nikolai και Dien. Η επίδραση των σεμιναρίων αυτών σε συνδυασμό με τα πρότυπα της ενόργανης γυμναστικής και των άλλων αθλημάτων που προβάλλονταν μέσω της τηλεόρασης, συνέτειναν στη διαμόρφωση των παρακάτω ρευμάτων μετεκπαίδευσης στο εξωτερικό:

- α. προς τις Η.Π.Α. και τον Καναδά
- β. την τότε ομοσπονδιακή Γερμανία
- γ. τις χώρες του τότε ανατολικού συνασπισμού.

Η περίπτωση γ διακόπτεται από το 1967 μέχρι το 1974 λόγω της δικτατορίας. Μετά το 1974 όμως δημιουργείται ένα αρκετά μεγάλο ρεύμα προς τις χώρες αυτές, λόγω κυρίως του πολύ χαμηλού κόστους σπουδών. Ταυτόχρονα αρχίζουν να διοργανώνονται σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες, τα οποία πολλαπλασιάζονται τη δεκαετία του 1980 λόγω και του πολλαπλασιασμού των τμημάτων παραγωγής εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Ενδείξεις των τάσεων των μεταπτυχιακών σπουδών μπορεί να έχει κανείς αναλύοντας τις μεταπτυχιακές σπουδές των μελών ΔΕΠ των ΤΕΦΑΑ της χώρας, όπου εμφανίζεται μεγάλος αριθμός διδακτορικών διπλωμάτων που πραγματοποιήθηκαν σε ΤΕΦΑΑ του εσωτερικού με τις εξής τάσεις:

²⁰⁵. Γιάτσης, Σ., Καρανταΐδου, Μ. (1995), ό.π.

α. στα δύο παλαιότερα ΤΕΦΑΑ, Αθήνας και Θεσσαλονίκης, υπάρχει ο κύριος όγκος των διδακτορικών διπλωμάτων εσωτερικού

β. στα νεότερα ΤΕΦΑΑ, Κομοτηνή, Σέρρες και ιδίως στα Τρίκαλα εντοπίζεται κατά βάση ο όγκος των διδακτορικών διπλωμάτων του εξωτερικού, αλλά και των διατμηματικών που πραγματοποιούνται από τα τμήματα αυτά.

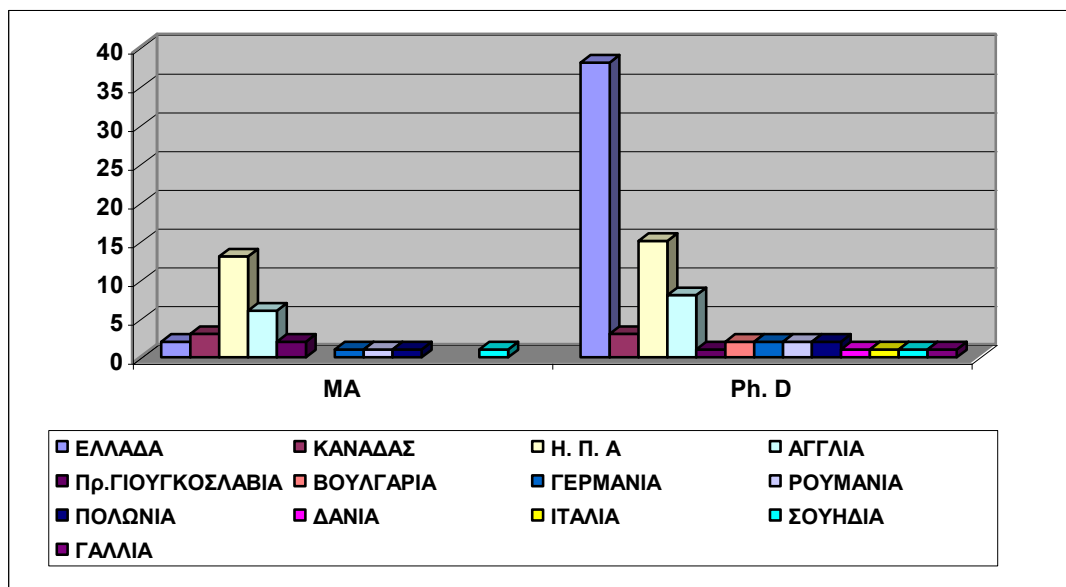
Τα προαναφερόμενα φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 29 και στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

**ΧΩΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΛΩΝ Δ.Ε.Π ΤΩΝ Τ.Ε.Φ.Α.Α.**

ΧΩΡΑ	ΜΑ	Ph. D
ΕΛΛΑΔΑ	2	38
ΚΑΝΑΔΑΣ	3	3
Η. Π. Α	13	15
ΑΓΓΛΙΑ	6	8
Πρ.ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	2	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ		2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1	2
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	1	2
ΠΟΛΩΝΙΑ	1	2
ΔΑΝΙΑ		1
ΙΤΑΛΙΑ		1
ΣΟΥΗΔΙΑ	1	1
ΓΑΛΛΙΑ		1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16

Στο δείγμα της έρευνάς μας και στο ερώτημα 7 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17) προέκυψε ότι το 7,3% (N=28) των 374 ατόμων που απάντησαν θετικά έχουν πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ το 89,6% (N=346) όχι (ΠΙΝΑΚΑΣ 30).

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

7. Έχετε κάνει μεταπτυχιακές σπουδές

	N	%
ΝΑΙ	28	7,3
ΟΧΙ	346	89,6
Σύνολο	374	98,9
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	12	3,1
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	386	100,0

Η υφιστάμενη σχέση είναι περίπου 1/12 στο σύνολο των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Για ν' αποκτήσει όμως κανείς ευκρινέστερη εικόνα αναφέρουμε τα εξής:

1. στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το $\frac{1}{4}$ περίπου του προσωπικού έχει αποκτήσει πτυχίο ή πιστοποιητικό σπουδών πέραν του αρχικού πτυχίου. Συγκεκριμένα:

α. το 32,83% έχει παρακολουθήσει τη Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης, (ΣΕΛΔΕ)

β. το 24,65% αποφοίτησε από το ΜΔΔΕ

γ. το 2,78% έχει μεταπτυχιακό τίτλο επιπέδου masters και

δ. το 0,64% έχει διδακτορικό τίτλο²⁰⁶.

2. στο προσωπικό του πρώτου επιπέδου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο) το $\frac{1}{3}$ περίπου του διδακτικού προσωπικού παρακολούθησε σπουδές μετά το βασικό πτυχίο. Συγκεκριμένα:

α. το 82% περίπου, μετεκπαιδεύτηκε στην Ελλάδα

β. το 7% περίπου έχει δεύτερο πτυχίο

γ. το 5,5% περίπου κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο επιπέδου masters και

δ. το 2,4% διδακτορικό δίπλωμα²⁰⁷.

3. στο δεύτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (λύκειο) οι 4 στους 10 εκπαιδευτικούς είχαν παρακολουθήσει κάποιου είδους σπουδές μετά το βασικό πτυχίο (42,8%). Συγκεκριμένα:

α. το 81%, περίπου, μετεκπαιδεύτηκε στην Ελλάδα

β. το 6,20% κατέχει τίτλο σπουδών επιπέδου masters και

γ. το 4%, περίπου, κατέχει διδακτορικό δίπλωμα²⁰⁸.

²⁰⁶. Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

²⁰⁷. Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

²⁰⁸. Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

Σήμερα τα ΤΕΦΑΑ της χώρας παρέχουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών επίπέδου masters και διδακτορικού διπλώματος. Συγκεκριμένα:

1. το ΤΕΦΑΑ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών παρέχει Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) που δίνει τη δυνατότητα για:

α. μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης στη βιολογία της άσκησης

β. διδακτορικό δίπλωμα.

Τα διδακτορικά διπλώματα που παρέχονται είναι συναφή με το σύνολο των αντικειμένων της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού. Πέραν αυτών όμως το τμήμα μπορεί να παράσχει διδακτορικά διπλώματα και στα παρακάτω αντικείμενα²⁰⁹:

- αθλητική ψυχολογία
- κοινωνιολογία του αθλητισμού
- φιλοσοφία του αθλητισμού
- ιστορία του αθλητισμού
- αθλητική παιδαγωγική
- προπονητική.

2. το ΤΕΦΑΑ του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης σε συνεργασία με το ΤΕΦΑΑ του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας παρέχουν Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (Δ.Μ.Π.Σ.) με τίτλο: «Άσκηση και Ποιότητα Ζωής». Το Δ.Μ.Π.Σ. παρέχει τη δυνατότητα απόκτησης δύο μεταπτυχιακών τίτλων που απονέμονται από τα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) :

α. μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης σε μια από τις τέσσερις κατευθύνσεις:

²⁰⁹. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Αθήνα

- άσκηση και υγεία
 - σχολική φυσική αγωγή
 - προπονητική ομαδικών αθλημάτων
 - φυσική δραστηριότητα για ειδικούς πληθυσμούς.
- β. διδακτορικού διπλώματος.

Η φιλοσοφία και η δομή του προγράμματος, κατά δήλωση των τμημάτων, είναι εφάμιλλη των καλύτερων προγραμμάτων του εξωτερικού και φιλοδοξούν να ανταποκριθούν στα πλέον αυστηρά κριτήρια αξιολόγησης²¹⁰.

Στα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών των ΤΕΦΑΑ γίνονται δεκτοί:

α. πτυχιούχοι όλων των ΤΕΦΑΑ των πανεπιστημίων της χώρας

β. πτυχιούχοι φυσικής αγωγής της αλλοδαπής των οποίων τα πτυχία αναγνωρίστηκαν ισότιμα με τα ελληνικά

γ. πτυχιούχοι όλων των τμημάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με αναγνωρισμένο τίτλο από το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνωρίσεως Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής (ΔΙΚΑΤΣΑ). Ειδικά για την βιολογία της άσκησης, υπάρχει η προϋπόθεση της παρακολούθησης τριών μαθημάτων του προπτυχιακού κύκλου σπουδών σε συνάφεια με το γνωστικό αντικείμενό της

δ. πτυχιούχοι των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) με την προϋπόθεση της επιτυχούς εξέτασης στα εξής μαθήματα: εργοφυσιολογία, εργομετρία, αθλητική βιομηχανική, κινητική συμπεριφορά, προπονητική και μεθοδολογία της έρευνας.

²¹⁰ α. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Θεσσαλονίκη

β. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Κομοτηνή